

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 3.

V Gorici, dne 1. marca 1927.

Leto V.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno

10 ltr. — Posamezna številka 1 ltr.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.

Giovanni šte. 6., 1. nadst.

Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira

Janko Furlan:

MIGLJAJI.

Vedno bolj se izobraženci posvečajo vprašanju kruha: gospodarstvu. Zasedujejo vzroke kritičnim pojavom, napovedujejo težke posledice vedno večjega nesoglasja med posameznimi pridobiinimi panogami (kmetijstvo, obrt), navajajo sredstva za zravnanje itd. Prej ali slej se bodo morali poklicani činitelji pod pritiskom razmer sprijazniti z nasveti mož dobre volje — in takrat bo upanje na ozdravljenje.

Ta svetovni pojav — gospodarska kriza — nas ziblje v občutku, kakor da bi bila na zmeteh. Kje in kako se bodo ti valovi zagnali ob skalo, da se bo morje gospodarskih navskrižij pomirilo, bo pisala zgodovina. Enó pa je gotovo: umaknili se bomo v smer, kjer bo naš razum raziskoval in se udeleževal na umerjen, ita najbolj enostaven in zato tudi na najsigurnejši način — ter v skladu s srcem. Razum, ki je vkoval vse svoje sile v tehniko industrije in njenim večkrat ne ravno tako človeškim smotrom, ta razum bo treba pokloniti rojstni zibelki vsem in vsemu, to je zemlji. Takrat bo razum, ki danes kolje, umerjeno gradil, ker zemlja zravna za mirom in ljubeznijo in ne pozna napetih sirasti.

Zemljedelec, pripravljaj se na to poslanstvo, ker zemlja je v tvojih rokah in tvoja, ker je vsa prepojena z znojem, iztisnjenim iz tvojih žuljev, ž njo jokaš in poješ, v njej je tvoja in usoda vseh. V polpreteklem času se je ta skupnost komaj medlo umevala, danes — in to zopet sporedno z razmerami — se to vedno bolj živo čuti. Zato pa nam je vedno bolj jasna slika tvoje skromne, a veličastne strehe in tvojih ustvarjajočih rok.

A ravno tako nas vedno bolj zanima tvoje življenje, tvoj dom, ki je naš dom, tvoje vrline in tvoje hibe, ki so — to priznamo — tudi naše hibe; vedno bolj sirenimo za odsiranitvijo vseh pomankljivosti.

V naslednjih besedah so migljaji, kako ti je treba postopati, da boš kos težkemu položaju in boš celo zamogel razmere izboljšati; sprejmi jih kot dober nasvet, kot lečilo, posvetuj se o tem in ukreni!

Pospremim te najprej na tvoj travnik, na zemljišče, ki vedno bolj pridobiva na velikem pomenu v narodnem gospodarstvu. Poglej to osirotelo zemljo, ki je v popolni onemoglosti, kakor si ravnokar tudi ti! Zdi se, kakor da bi nam vsem očitala roparstvo. Poznamo jo le takrat, ko gremo s koso nanjo, zato pa je opešana: Dovolj jasno in umljivo je, da s travnikom peša celotna kmetlija: živina, polje, sadovnjak i. dr.

In vendar je stvar tako enostavna: najprej dolžnost, nato pravica ali: dajaj in boš jemal. Kakor ti nikdar ne pade na misel, da bi zahteval žetev, ne da bi bil prej polje izoral, pognojil, sejal in oskrboval rastline, ravno tako ne smeš zahtevati ugodnega pridelka sena, dokler nisi prej nudil travniku umne postrežbe. Danes se je v kmetijstvu tako preokrenilo, da moramo zreli na polje čez travorodni svet. Zato pa mu skušaj vračati, kar si mu s tolikimi košnjami odvzel — in boš prepričan, da ne boš potem imel tako nizkega mnenja o njem.

Zanemarjeni travniki nam tudi povedo o tvojem hlevu, živini, onojiščni jami. Slaba krma — slaba živina, skrom-

ni dohodki v mesu, kakor tudi v mleku. Najbolj trpki občutki pa se porode ob pogledu na gnojiščno jamo. Grabiš listje, voziš, nastiljaš, itd., potiš in trdiš se na vse pretege, a končno kaj imaš od tega? Vse najboljše zgine iz gnoja, ti voziš na polje steljo. Kdor pa ne zna ceniti gnoja, ne ume pomena globokega obdelovanja zemlje, pravičnega oskrbovanja rastlin i. dr.

Ravno iste nedostatke srečamo pri sadnem drevju, ki je prepuščeno same-mu sebi. O gnojenju, obrezovanju, snazhenju nobenega znamenja. Tako bi lahko šli dalje iz pomanjkljivosti v pomanjkljivost, iz hibe v hibo in vztrajamo pri zahtevi: zemlja rodi, živina dajaj! Ker to, jasno, ne more biti, sledi zaključek: zemlja je prokleta. Zemlja je pravična, a neuki kmetovalec je — ropar. Res je, da je zemlja nekdanj rodila kar »sama od

sebe«, a takrat je bilo manj ljudi, ki niso tudi zemlje tako izčrpali; danes smo se zgostili in hočemo večjih pridelkov.

Sodi torej mirno in trezno, če je res upravičen tvoj obup nad samim seboj in nad zemljo! Razmišljaj, če je koristna in umestna tvoja lepa sanja o — tujini, tvoja nestrpnost po izselitvi, če je tujina res tako polna bogastva. Smo se li kdaj vprašali, če je tujina sprejemala izžete roke, onemogle starce?! A koliko upognjenih hrbtov, koliko upadlih lic se je vrnilo v naročje domovine!

Mladost, ali nisi zmožna blagosloviti rodne grude z znojem svojih mladostnih srag, nisi li v stanu osvežiti osirotele domače zemlje!

Trije so naši stebri: um, volja in potrpljenje. Iz njih si izklešemo novo življenje.

ZADRUŽNIŠTVO

Zadružna zveza v Trstu:

ZADRUGE IN TRGOVSKE VARŠČINE.

Na podlagi kr. odloka z dne 16. decembra 1926, št. 2174 morajo prositi za dovoljenje za izvrševanje trgovine vsi tisti, ki nameravajo izvrševati ali pa že izvršujejo trgovino na drobno ali na debelo, v trgovinah ali v lokalih (gostilnah) ali v obliki kramarjenja (na ulici ali na trgu). Novemu zakonu so podvržene fizične in juristične osebe: torej tudi družbe in zadruge, ki izvršujejo trgovino. Ravnotako so primorani prositi za dovoljenje vsi oni, ki prodajajo občinstvu v lokalih pridelke s svoje lastne zemlje ali z zemlje, ki jo imajo v najemu ali ki jo kakorkoli obdelujejo.

Prošnjo za dosego dovoljenja je treba vložiti do 31. marca 1927. pri pristojnem županstvu, kjer bo v to svrho poslovala posebna komisija, ki bo prošnje reševala.

Prošnji na kolkovanem papirju za L. 5.— (ki stane pa L. 6.—) je treba priložiti:

1. potrdilo o vplačani varščini v gotovini ali v liktorskem posojilu;
2. potrdilo o vpisu v seznamu tvrdk pri trgovsko-obrtni zbornici;
3. kartelo o plačilu davka na premično premoženje za leto 1926;
4. kazenski list (za zadruge: predsednika ali voditelja) in
5. nepopisano kolkovano polo za L. 2.

Vzorec prošnje,

..... li 1927.

Al

Municipio di

Ottemperando a quanto disposto dal R. D. L. dd. 16 dicembre 1926 N. 2174, il sottoscritto consorzio:

..... (1) con sede a

..... (2)

prega

che l'apposita Commissione Comunale voglia rinnovargli (rilasciargli — za slu-

čaj, da prosilec namerava šele odpreti trgovino) la licenza per il suo commercio di vendita al minuto (ali all'ingrosso, ali al minuto ed all'ingrosso) delle seguenti merci:

(Tu naj se navede vrsta blaga, s katerim se posamezna zadruga bavi) (3)

Il sottoscritto consorzio è iscritto nel registro delle ditte della Camera di Commercio e Industria di (4) dal (5), esercita il denunciato commercio dal (6) ed ha il proprio locale (i propri locali (v. slučaju filijalk) al N. (7) di via (8) del Comune di (9)

Si allegano:

1. la ricevuta comprovante l'avvenuto deposito della cauzione di L. in contanti (ali di L. (10) in cartelle del Prestito del Littorio);

2. il certificato della Camera di Commercio e Industria;

3. la cartella dei pagamenti di Ricchezza mobile per l'anno 1926;

4. il certificato penale generale del presidente (ali del dirigente) (11).

5. un foglio di carta bollata da L. 2.

Con osservanza:
(Podpis).

5 allegati.

Opazke:

(1) Navede naj se natančno ime zadruge, kakor je vpisano v združnem registru;

(2) Navede naj se ime kraja, kjer ima zadruga svoj sedež;

(3) Tu naj se navedejo vrste blaga, ki ga zadruga prodaja;

(4) Navede naj se ime mesta, kjer ima trgovsko-obrtna zbornica svoj sedež;

(5) Navede naj se dan vpisa v tozadevni seznam pri trgovsko-obrtni zbornici in številka vpisa;

(6) Navede naj se dan, katerega je zadruga pričela trgovati;

(7, 8, 9) Navede naj se hišna številka, ulica in kraj, kjer ima zadruga svojo trgovino;

(10) Navede naj se znesek položene varščine;

(11) Navede naj se ime predsednika ali voditelja, na katerega se glasi kazenski list.

Poravnajte naročnino za „Gospodarski vestnik,“!

ZIVINOREJA

BIKOREJCI — POZOR!

»Neki živinorejec iz Lokavca pri Ajdovščini je bil kaznovan pogojno na 500 lir, ker je pripuščal nepotrne bika. To v opomin in ravnanje!«

G. S. št. 16, (25. 2. 1927.)

Zakon o spuščevalnicah za bike z dne 21. junija 1925 št. 1262 je stopil s 1. marca lanskega leta v svojo polno veljavo. Vsi živinorejci so dolžni pokorili se določilom pravilnika k temu zakonu. Zlasti morajo živinorejci občin, katere še nimajo s potrjenimi biki preskrbljenih

spuščevalnic, brez daljnega odlašanja odpomoči temu nedostalku.

Razumemo sicer, da je težavno premagati zapreke, ki jih spočetka povzroča izvršitev novih zakonskih določil, na eni strani starokopitnost, na drugi strani pa nepremožnost gospodarsko oslavljenih kmetovalcev. Vendar pa smo uverjeni, da je v interesu stvari, katere ta zakon zasleduje, neobhodno potrebno, enakomerno, vztrajno-strogo izvajanje zakonskih določil od strani pristojnih oblaslev, dokler ne pridejo tudi najupornejši živinorejci sami do spoznanja blagodejnih namenov in učinkov

lega zakona. — Gorenja globa naj bo v svarilo ludi onemu bikorejcu iz Vipave, proli kateremu so kr. orožniki vložili ovadbo na sodnijo radi enakega prestopka. Zadeva postaja torej resna.

—::—

Živinozdravnik Josip Gerbic:

PRENAŠALCI PRASIČJE RDEČICE IN PUŠČANJE KRVİ.

Lansko leto je prasičja rdečica spet enkrat močno gospodarila po naših hlevih. Pisec teh vrst je ob priliki pregleda prasičev za zakolj skušal ugotoviti število okuženih hlevov po različnih občinah dornberškega živinozdravniškega okrožja. Številke okuženih staj so ponekod naravnost katastrofalne. Ker je bil ta pregled ob priliki klanja nekaj novega in ker sem našel pri ljudeh nezaupanje, nisem mogel določiti vseh okuženih ognjišč. Vseeno pa je slika te kužne bolezni po naših občinah huda.

Med najbolj okužene vasi mojega živinozdravniškega okrožja spadati Gradišče nad Prvačino in Selo pri Črničah. Skušal sem ugotoviti vzroke, kje naj bi bil izvor te kužne poplave in odkod to ogromno število okuženih staj. Ni mi bilo težko, posebno na Gradišču, dognati, v katerih hlevih mori letno rdečica prasiče.

Ščetinarji posameznih okuženih staj so bili na Gradišču zaznamovani z luknjami v ušesih. Kako to, boste vprašali! To stvar o luknjah pojasnim, ko preidem na prenašalce te kužne bolezni, ki v silni meri pomagajo za prenos prasičje rdečice.

Trdim, da je skoro v vseh naših vaseh navada ob priliki bolezni prasičev, da tem narežejo ušesa, hoteč s tem živali puščati kri. V nekdanjih časih so silno mnogo zdravili ljudi in živali s puščanjem krvi. Puščanje krvi ob priliki bolezni pri domačih živalih ima še posebno mnogo pristašev med našimi živinorejci, čeravno je odvzetje te dragocene tekočine skoro v vseh slučajih živali v pogubo. Naš živinorejec se vča-

sih naravnost čudi, čemu ne prične na pomoč klicani žvinozdravnik zdravljenja s puščanjem krvi. Pa so se pojavili po posameznih naših občinah mazači in pomagači pri boleznih domačih živali, ki hodijo od hleva do hleva, s poprej navedenim napačnim zdravljenjem prasičje rdečice, to je s puščanjem krvi na ušesih.

Pa pogledjmo malo, kako vrše ti padarji svoj posel. Njih orodje je oster žepni nožič in ponekod tudi še čevljarško šilo. Ščetinarjem, napadenim po rdečici, ali pa tudi že zdravim prasičem narede zarezo ali pa vbod v uho; pri tem zadenejo seveda na krvne žile v ušesih in puščanje krvi je gotovo. Neki kmet na Gradišču pa je imel celo svojo »posebno metodo«: s šilom in nožičem je naredil luknjo v uho, kri je nekoliko odtekla in nato je zamašil luknjo v ušesu s korenino teloha. Ta korenina razje uho v velikosti novca.

Tako sem našel ob priliki letošnjega pregleda prasičev na Gradišču skoro vse ščetinarje s preluknjanimi ušesi; ljudje so mi trdili, da jih je ta in ta — cepil proti rdečici. Pomisliti moramo, da ni bil nožič, ni bilo šilo nikdar razkuženo in da je ta mož na Gradišču prenašal prasičjo rdečico od enega okuženega prasiča na desetino drugih zdravih in da so skoro vsi hlevi po zaslugi doličnega možakarja na Gradišču okuženi po prasičji rdečici.

Ravno isto sliko razširjenja prasičje rdečice sem našel v Selu pri Črničah, kjer je v devetih vaseh na okolu znani mazač mrcvaril in zdravil okužene prasiče.

To povem iz svojega okrožja. Ker pa je rezanje ušes v naših krajih splošno v navadi in ker to opravljajo navadno za posamezne vasi eni in isti ljudje z nerazkuženimi rezili in bodili se prasičja nadloga pri nas silno širi. Opczarjam naše prasičjerejce, da je puščanje krvi pri prasičji rdečici velikanska neumnost in da tvori tako puščanje krvi po mazačih resno nevarnost za našo prasičjerejo.

F. G.:

NAŠE ZAVAROVALNICE ZA GOVEJO ŽIVINO.

V naših političnih časopisih je g. Dragotin Starc priobčil poziv za ustanovitev velike zasebne zavarovalne družbe za živino. Pri tem je po našem mnenju nekoliko preveč omalovaževal naše stare že preizkušene vaške vzajemne zavarovalnice za govejo živino, zavarovalnice, ki so tekom deset- in več letnega obstoja dokazale popolno zmožnost delovanja v korist živinorejce in živinorejcev. Ne bomo trdili, da ni bilo tudi lukaj ponesrečenih poizkusov, ali kjer je bilo vodstvo dobro in vestnost članov na mestu, so se naše zavarovalnice povsod izkazale. Zavarovanje živine zahteva prav posebne previdnosti in velike naglice: pri pomoči v slučaju obolelosti in pri izplačilu ugotovljene in pritlikajoče odškodnine. In to morejo le naše vaške zavarovalnice, nikakor pa ne velike zavarovalne družbe. Goriška ima v povojnem času tudi v tem pogledu velike in bridke izkušnje. Smo pa zato, da bo treba vse naše podeželske zavarovalnice v doglednem času strniti v pokrajinsko zvezo, kakor to predvideva zakon o vzajemnih zavarovalnicah za živino.

Da pokažemo živinorejcem, ki si niso še ustanovili vzajemnih zavarovalnic za živino, kako delujejo te drugod, priobčimo nekaj poročil o lanskoletnem delovanju nekaterih vzajemnih zavarovalnic po naših krajih. To za vzgled in spodbudo!

Zavarovalnica za govejo živino v Bovcu.

Zavarovalnica goveje živine v Bovcu je imela 16. januarja svoj XIX. redni občni zbor ob precej pičli udeležbi s strani članov, posebno članov izven Bovca, to pa radi snega in slabega vremena. Po izčrpnem poročilu blagajnika gosp. Franca Breščaka posnemljemo, da je imelo društvo v preteklem letu 384 članov, ki spadajo v sledeče kraje: Bovec, Čezsoča, Log, Soča in Trenta. Prejemkov je imelo društvo L. 18.001,74, všteti prebitek iz leta 1925. L. 2418; iz-

datkov L. 19.826,70. Tako je forej poslovno leto 1926. radi velikega števila ponesrečene živine končalo s primanjkljajem 1824,96 lir. Ta znesek si je društvo izposodilo, da je moglo plačati vse zavarovalnine.

Zavarovanih je bilo 700 krav v skupni vrednosti 1.010.400 lir, in 402 teleti. Zavarovalnina od krav je znašala L. 10.104, od telet pa 2142,50. Poginilo je v preteklem letu 11 krav in 14 telet; znaša skupna izplačana odškodnina lir 15.783. Izkupila se je za meso in kože v sili zaklanih glav L. 3337,25.

Občni zbor je sklenil, da se za leto 1927. zavarovalnina poviša na L. 1,25% od vsakih 100 lir cenjene vrednosti; pri teletih, ki se zavarujejo pred telitvijo pa za L. 1, tako da se bo v letu 1927 plačalo za zavarovanje telet L. 5.

Želeli bi bilo, da bi v tem letu čim več članov v svojo korist pristopilo k društvu in zavarovalo svojo živino, ker bi marsikdo v današnjih časih, ob nesreči, ki ga lahko zadene, težko prišel do krave, ako bi ne bilo zavarovalnice. Po nesreči je vsako kesanje in tarnanje zaman.

Torej v skupni vzajemnosti in samopomoči vsi za enega, vsak za vse!

—::—

KATERE PRASIČKE OBDRŽI ZA PLEME?

Ako skoči plemenska svinja prav malo mladičev, lahko opravičeno sumimo, da sta bila merjasec in plemenska svinja preveč sorodna. Večkrat namreč lahko opazujemo, da skoči plemenska svinja, ki smo jo bili plemenili z njo s preveč sorodnim mrjascem le 1 do 2 mladiča, in po oplemenitvi popolnoma tujim mrjascem pa obilo mladičev.

Za plemo pa niso vsi pujski enako primerni. Med pujski se dobijo takšni, ki so leni in počasni in jih le s silo pripravimo k sesanju starke. Takšni pujski so slabotni in imajo skoraj brez dvoma kakor organsko napako. Če se odločimo izpodrediti za plemo takšne pujske, ne moremo nič dobrega pričakovati od

njih. Le redkokdaj nam bodo dobro uspevali. So dalje takšni pujski, ki so že od prvega početka zelo občutljivi in se bojijo vsakega najmanjšega dežja in veštra. Tudi takšni pujski postanejo le težko krepki prasiči, so prenežni, prešibki in potrebujejo skrbno negovanje. Dalje naletimo na zelo plašne pajske, ki so že pri najmanjšem šumu ali ropotu splašijo. Taki pujski so preveč nemirni in prerazburjeni, da bi lahko dobro uspevali.

Za plemensko rejo ali pleme izberi pred vsem zelo ješče pajske. Ješčnost pajske nam dokazuje, da pujski krmo vselej dobro prebavi in izkoristi. Potem izberi za pleme zlasti one pajske, ki

se za vremensko menjavo nič ne zmenijo in ne bežijo takoj strahoma v svinjak, ko dežuje, piha veter ali je mrzlo. Takšni pujski so čili in krepki in lahko pričakujemo od njih uspeh. Nemirnih plahih, razburljivih pajske ne obdrži za pleme, pač pa mirne, srčne, vesele, žive in ješče.

Živinorejci!

Rabite v svojih hlevih orehove tropine, ki so najcenejše močno krmino!

Pomnite, da krava pri gobcu molze!

MLEKARSTVO

Inž. Anton Sedej:

DOLOČANJE MLEČNE TOLŠČOB-NOSTI Z GERBERJEVIM KISLINSKIM TOLŠČOMEROM.

Za določanje mlečne tolščobnosti imamo več metod. Najbolj udomačena je Gerberjeva, ki jo imenujemo tudi kislinsko butirometrijo.

V naslednjem podajam nekaj navodila onim, ki tozadevne Gerberjeve priprave že poznajo, pa jih še ne znajo pravilno rabiti, kar ima za posledico napačne rezultate ali pa še celo kako nesrečo.

Oziram se le na preizkušanje nepolnatega mleka, ki prihaja v mlekarni v prvi vrsti v poštev.

Z neko diplomatično spretnostjo je treba znati izbirati dneve za to delo, ker le prerado se dogaja, da prihaja v mlekarno nekaj dni po preizkušanju slabše mleko. Kdor ima torej opravka s tem poslom, naj skrbi, da bo Gerber kot resen opomin članom mlekarne v redu in vedno pripravljen na ples!

Razen imenovanega aparata je treba še toliko steklenic po kakih 100 cm³, kolikor je članov. Vsaka naj ima prilepljen listek s številko člana. Lahko pa napraviš steklo na pripravnem mestu moč-

no (raskavo) s tem, da ga drgneš s finim steklenim papirjem. Na to mesto zapišeš z navadnim svinčnikom številko ali ime člana in ni več nevarnosti, da ti listek med delom odpade.

Predno vzameš mleko iz članove posode za poskušnjo, ga zlasti v navpični smeri dobro premešaj, ker se tolšča vedno dviga iz spodnjih plasti v gorenje. Sploh skrbi že na kakršenkoli način, da je mleko, ki si ga vzel, res istovrstno z vsem mlekom doličnega člana, če ga je ta tudi v več posodah prinesel.

Steklenice napolni nekako do polovice (50 cm³); sicer ne potrebuješ toliko mleka za poskušnjo, pa se ti lahko pripeti, da moraš vsled kakenga vzroka poskus ponoviti. Tudi v teh steklenicah je treba mleko tik pred preizkušanjem s stresenjem dobro premešati, kar je prav lahko napraviti, če so te le do polovice napolnjene.

Ako je mleko le kak dan staro in se je na njem naredila že smetana, ga je treba segreti na kakih 40° C, da se ista raztopi.

Včasih se ti zgodi, da si sicer mleko pripravil v steklenicah, pravo preizkušanje pa bi rad odložil za pozneje, ko bo na razpolago morda več časa; ali pa bi rad vzel mleko še tudi drugič in

trehjič, pa hočeš vse preizkušanje hkratu izvršiti.

Za ta slučaj je treba mleko konservirati, da se ne skisa in ostane dalj časa porabno.

V ta namen kupiš v lekarni 40% formalina ter kaneš v stekleničico 2 kapljici na 50 cm³ mleka. Omenjam, da ta množina formalina že povzroča nekoliko nenatančnosti v rezultatu. Neškodljivo v tem oziru je, če ga damo le 1 kapljico na 100 cm³ mleka, kar pa istega ne ohrani toliko časa nespremenjenega.

Pri takem postopanju je važna še druga reč, ki jo boš koj uvidel.

Neki član je prinesel pred tednom 5 litrov prav dobrega mleka, od katerega imaš v steklenici n. pr. 52 cm³. Isti član ti je prinesel danes 8 litrov slabšega mleka, od katerega si dal v steklenico n. pr. 47 cm³. Predno mleko preizkušaš, ga zliješ iz obeh steklenic skupaj ter dobro zmešaš. Katero mleko bo pri preizkušnji prevladalo? Gotovo ono boljše iz prve steklenice, ker ga je bilo več. Član pa je dal več slabšega mleka, zato bi pa obratno moralo to priti bolj do veljave.

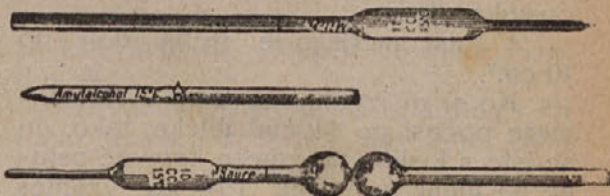
Da se ne pojavijo take napake, je treba v tem primeru vzeti količino mleka za poskušnjo sorazmerno z množino, ki jo je član prinesel. Vzeti bi moral od vsakega litra mleka n. pr. 5 cm³; prvi pot torej $5 \times 5 = 25$ cm³, drugi pot $8 \times 5 = 40$ cm³. Zmes obeh da 65 cm³ mleka iste kakovosti, kakor je zmes $5 + 8 = 13$ litrov mlekarni izročenega mleka.

Za to merjenje potrebujemo steklene merice, menzure imenovane, ki ima zunaj zaznamovane kubične centimetre in jih je dobiti v prodajalnah fotografičnih potrebščin.

Predno se lotiš preizkušanja samega, poskrbi, da ima mleko v steklenicah 15° C toplote, kar dosežeš s tem, da postaviš iste v posodo z ravnim dnom, v katero si dal nekoliko primerno tople (hladne) vode.

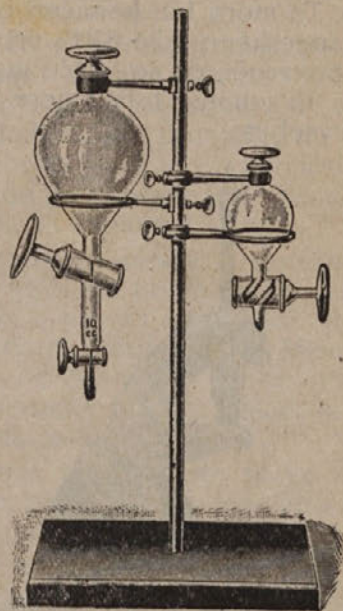
Ko imaš tolašcomere (butirometre) v stojalu z odprtino navzgor pripravljene

in numerirane, se prične pipetiranje, t. j. polnjenje istih s pomočjo cevč (pipet). Pri pipetiranju pazi, da pride tekočina natanko do znamenja (črte) na pipeti.

Pipete za mleko, alkohol in kisline.

Kdor ima s preizkušanjem večkrat opravka, naj si nabavi katero izmed avtomatičnih priprav za pipetiranje.

Avtomatična priprava za pipetiranje. Z obračanjem ventilov odmerimo določeno količino žveplene kisline in anilovega alkohola ter spustimo v tolašcomer.

Na vrsto pride najprej žveplena kislina. Ta mora biti nalašč v to svrho prirejena; njena specifična teža je 1.820 do 1.825 pri 15° C; kupuj jo tam, kjer si dobil vso Gerberjevo pripravo. V drogeriji utegneš dobiti preveč ali pa premalo koncentrirano ali celo nesnažno žvepleno kislino.

Pipeto poglobi dovolj v kislino, sicer se ti lahko pripeti, da med srkanjem dvigneš njen spodnji konec na prosto in kislino dobiš prav gotovo v usta! Kako pa ta učinkuje, si lahko že opazil na lesu.

V tolščomeru jo je treba dati po 10 cm³.

Ko si to izvršil, spuščaj v tolščomer počasi po 11 cm³ mleka, tako, da se isto s kislino ne zmeša, temveč ostane na njeni površini. Predno vzameš mleko z mlečno pipeto iz steklenice, ga je treba s tresenjem dobro zmešati, kakor sém že rekel.

Prav tako počasi spuščaj v tolščomer slednjič še po 1 cm³ amilovega alkohola. Tudi tega dobivaš tam kislino. Ta mora biti kemično čist (95 do 96%), specifične teže 0.815 pri 15°C. Alkohol povzroči, da se tolšča jasno izloči.

Na to zamaši tolščomer ter premešaj vsebino.

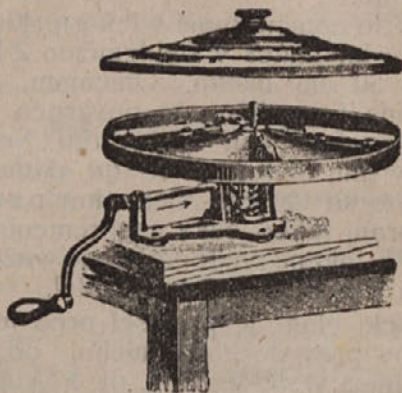
Kako naj se drži tolščomer.

Pri tem delu daj palec desne roke na zamašek, kakor kaže slika, tresi tolščomer in ga obračaj, da je zamašek enkrat spodaj, enkrat zgoraj, vedno pa tako, da ti ne škoduje, če vrže zamašek ven.

Vse snovi rudninske (kazein, albumin in mlečni sladkor) razen tolšče se prično topiti (ogljeneiti); razvija se toplota in ko je vsebina enakomerno rjava (nekako vinske barve), postavi tolščomer v kadičko, v kateri imaš na 65

do 70° C segreto vodo; tu naj ostanejo vsaj 5 minut, da se tolšča dobro raztopi in se potem lažje izloči.

Medtem pripravi centrifugo; namaži jo na potrebnih mestih.

Gerberjeva centrifuga.

Vloži v kovinske cevi z zamaškom proti obodu obrnene tolščomere, ki morajo biti v parih; če katerega manjka, je treba tudi temu nasproti ležečo cev pustiti prazno, sicer bi centrifuga tresla.

Vrti 3 minute s 1000 obrati na minuto, oziroma, kakor je za dotično centrifugo predpisano; kako hitro je treba vrteti ročico, si lahko sam izračunaš (kakih 125 krat v minuti).

Nato prepusti centrifugo samo sebi, da se ustavi; zaviranje — zlasti naglo — moli izločanje tolšče.

Vzemij tolščomer iz centrifuge ter jih zopet postavi v kadičko, toda zdaj z zamaškom navzdol. Tu ostanejo 5 minut v vodi, ki naj nima manj kot 65° in ne več kot 70° C, sicer se vsebina preveč skrči ali pa preveč raztegne. S špiritnim plamenom lahko vzdržiš toplino v tej meji. Medtem tudi izginejo pene s tolšče.

Jemlji tolščomer zaporedoma ven, opazuj jih proti svetlobi in s privijanjem ali z odvijanjem zamaškov dosezi, da pride spodnji konec tolščobnega stebrička na ničlo. Pri tem pa bodi uren, da se ne ohladi. Storiš najbolje, da daš čez desno roko močno cunjko ter z isto držiš zamašek, z levico pa tolščomer; tako si tudi zavarovan, ako bi se isti le kako odmašil.

Zgoraj, in sicer na dolinici tolašče, čitaj odstojke.

Če izid ni dovolj jasen, je treba poskus ponoviti. Daj tolaščomer zopet v toplo vodo in potem v centrifugo, kakor poprej.

Pri preizkušanju naj bodeta navzoča 2 člana. To je važno zlasti tam, kjer na podlagi dobljenih rezultatov plačujejo mleko.

Ne škoduje, ako se izid izobesi na steni v mlekarini. Kakor je v vsem živ-

ljenju polno tekem, tako naj vlada tudi med člani tekma v kakovosti mleka!

Ako ti je kislina kanila na obleko, takoj izmij dotično mesto z vodo in potem še z amonijakovo raztopino.

Tolaščomere izprazni na takem kraju, kjer kislinski ostanek ne more škodovati.

Za snaženje steklenih aparatov rabi toplo raztopino sode; nazadnje izmij vse s čisto vodo in osuši.

ČEBELARSTVO.

Janko Vodopivec:

ODGOVOR STAREJSEGA ČEBELARJA.

V »Edinosti« z dne 27. januarja 1927. se je nekdo obdregnil ob stare, izkušene čebelarje, da ti nečejo objaviti svojih izkušenj, in da jih držijo skrite pred čebelarsko javnostjo.

Pa naj sledi nekaj odgovora:

Mlad čebelar, med katere štejem tudi dopisnika, je slišal ali čital o nekem panju X. Y., ki je natovoril ogromno množino medu. Izračunal si je pri zeleni mizi, koliko bi to neslo. Takojšen sklep iz pohlepa po denarju je bil storjen:

Tudi jaz hočem biti čebelar z 20 do 30 panji; pa bom imel gotov donos letnih 3 do 6 tisoč L. — ah, to bo prijetno! Pred čebelnjakom bom ležal, poslušal prijetno šumenje čebel in mošniček se bo o svojem času polnil lakorekoč sam od sebe. In nabavi si tak pohlepnež par panjev, mogoče tudi več. A kmalu izprevidi, da njegovi računi se ne ujemajo. Tudi pozneje ne gre tako gladko, ko si je število panjev spravil na 10 do 20. Sprevidel je, da panji sploh nečejo donašati onega dohodka, ki bi ga po njegovem mnenju, morali dati, ker se je prepričal o tem, opazujoč srečnega čebelarja. Takoj si je vstvaril mnenje: »Stari čebelar mi je kazal in pripovedoval o svojem panju, ki mu je nanesel neverjetno množino medu v par tednih. Ta pretkani mojster, pa mi ni ničesar omenil, kaj je započel s panjem, da mu je

zamogel v tako kratkem času spraviti tako skladnico medu».

Mladič si ni mogel misliti, da so mnogi panji, ki tudi staremu čebelarju dajo le po par kg medu, ali pa tudi nič.

Ta mladi ni znal presoditi, da mu izkušeni čebelar kaže le to, kar je lepega in uzornega itd., slabeje je le mimogrede omenil, ali pa zamolčal.

Ko govori dopisnik o skušenih čebelarjih, ki bi ne hoteli svojih izkušenj objaviti, češ, da bi se mlajši mogli z njimi okoristiti, ponavlja le klevetanje, ki se prepogosto sliši. Če bi dotičniki čitali čebelarske liste in knjige, bi kmalu videli, da to ni res.

Dopisnik pa kaže, da se ne zanima ne za ene, ne za druge, temveč čaka le z odprtimi usmi na med!

Kljub temu pa mi poreče kdo: »Kako pa more neki to biti, da so bili panji pri tebi tako polni, in da je bil pokazani panj tako bogato naložen?«

Tudi na to opombo je podan odgovor že zgoraj. Razen tega pa niso vse čebelne družine enako dobre. Tudi je odvisen uspeh od lege čebelnjaka, od paše, vremena itd.

Poleg tega je donos medu odvisen od razporeditve prebivalcev v panju.

Ima panj mnogo mlade zalege ob času glavne paše, ne more postaviti toliko medu v medišče, kakor drugi panj, v kojem je večina zalege pokrita in mnogo čebel, a malo mlade zalege.

To je eden glavnih motivov, zakaj nanese eden panj malo, a drugi je z medom založen. Umen čebelar skuša to okolnost izrabiti in tega tudi ne prikriva začetnikom.

V ostalem pa, noben mojster ni padel z neba, in tudi čebelar ne bo.

— :: —

VESTI.

Vosek kupuje Slov. čebelarska zadruga v Gorici in ga plačuje do 18 lir za kg po kakovosti.

Satnice bo Slov. čebelarska zadruga pričela izdelovati v kraškem. Kdor želi, da se mu vosek predela v satnice,

naj ga pošlje zadrugi vsaj do 20. marca t. l. Ker bo letos manj voska na razpolago, naj si, kdor le more, sam priskrbi vosek, tako bo gotov, da dobi satnice.

Panje najnovejšega A. Ž. sestava bo imela na razpolago Slov. čebelarska zadruga v kraškem.

Na prodaj je 30 panjev zdravih čebelnih družin. Naslov se izve pri upravi Gospodarskega vestnika.

Čebelarske potreščine ima na razpolago v Trstu Tržaška kmetijska družba Via Torre bianca št. 19.

Jablane, hruške in druge cepe, cep. v mladosti za stare zobe!

SADJARSTVO

KAKO POMAGAMO ZANIKRNEMU DREVJU.

V sadovnjaku nas jezi včasih par dreves, ki poleg drugih dobro se razvijajočih nikakor ne morejo naprej, ter ljudi ne rode, četudi so sicer zdrava. Debla so šibka, lubje rumeno-rdečkaste barve, drevo ne nastavi nobenega cvetja, marveč vsako leto samo listno brstje. Listje je redko, majhno in rumeno-zelene boje. Največkrat so tu kriva nerodovitna fla. Kakovost zemlje je ponekod vsakih par metrov druga. V takšnem slučaju ravna umni sadjerejec tako-le: pod vsakim drevesom, kakor daleč seže krona, odkoplje zemljo do

korenin, seveda previdno, potem nasuje čez cel prostor dobro preperelega hlevskega gnoja, toliko, da je ves odkopan prostor precej na debelo pokrit, nakar pokrije gnoj zopet z zemljo. To delo naj se opravi, če le mogoče, jeseni ali vsaj v zgodnji pomladi.

Mnogokrat je pa nerodovitnosti kriva tudi neprikladna sorta. Znana nam je lega, kjer je več okrog 30 let starih jablan, ki po izjavi lastnika še nikdar niso rodile; poleg stoječe kanadke pa pri bujni rasti prinašajo vsako leto polno najlepšega sadja.

V vlažnih legah pomaga mnogo že odpeljava preobilne vode.

VINOGRADNIŠTVO.

Just Ušaj:

RIPARIA.

Spoznanje ameriškanskih podlag in njih lastnosti je zelo važno za vsakega vinogradnika, zlasti pa za onega, ki napravljaja nove vinograde. Zato hočem opisati, začeniši s to številko lista, vse najvažnejše podlage.

Pričnimo z ripario.

Ta ameriškanska trta je bila prva prinešena v Evropo. Prvoletna, še ne izboljšana trta tako imenovana Riparia sauvage (beri sovaž), kar znači poslovenjeno divja, ni še imela onih dobrih lastnosti, ki jih imajo danes s skrbnim odbiranjem vzgojene razne podvrste, od katerih je najvažnejša Riparia Portalis.

Riparia Portalis ima temnozeleno, močno rebernat, pri vrhu v oster zob zašiljene liste z rdečkastim pecljem. Vršički so rdečkasti in, kakor navadno pri vseh riparijah, močno zakrivljeni. Trta je krepke rasti in ima samo možke cvetove. Zato ne rodi semena.

Lastnosti riparije so sledeče:

Proti trtni uši je trta dovoljno trdna. Njene kolči se rado ukoreninijo in tudi cepljenje rada sprijema. Za dobro uspevanje zahteva globoka, rahla, močna in ne presuha tla. V vodi lahko razstopljuje apnenca ne prenaša, zato ne uspeva v takih tleh, ki vsebujejo apnenec. Tu jo kmalu uniči bledica. Njene korenike ne gredo v globočino, zato trpi ta trta rada ob suši; trte, cepljene

na njo, se tudi večkrat v par urah posušijo. Takim trtam pravimo, da jih je »kap zadela«. Cepljenke na ripariji zelo dobro in zgodaj rodijo, ali s starostjo njih rodovitnosti ponehuje. Tudi grozdje dozori za kakih 14 dni prej in je bolj sladko, kakor na cepljenkah na montikoli. Ker je trta zelo rodovita in kjer njene korenike ne gredo v globočino, moramo na riparijo cepljenim trtam močno gnojiti. Če tega ne delamo, nam hitro opeša vinograd, cepljen na ripariji.

Iz navedenih lastnosti riparije sledi, da je ta trta dobro uporabna podlaga za močna, globoka, na apnu revna tla in le za lake kraje, kjer vinogradom obilno in redno gnojijo.

SVILOGOJSTVO.

MURVOVA ŠČITASTA UŠ.

Kapar ali murvova ščitasta uš je majhna, zelo škodljiva rastlinska ušica, katera živi na mladikah, vejah in deblu in pije sok. Napadene mladike in veje nato usahnejo, in če se potrebno ne ukrene, usahne tudi drevo.

Če si natančno ogledamo napadeno vejo, zapazimo male okroglaste ščitke, ki merijo v premeru $1\frac{1}{2}$ mm, so sivkaste barve in imajo blizu srede rdečerrjavo piko. Odluščimo ta ščitek previdno, tedaj zagledamo samico. Obenem zapazimo neka belkasta mesta, t. j. prazne podolgaste luščine, v kojih se nahajajo nerazvili samci; te luščine obvisijo na vejah tudi potem, ko je samec že izlezel.

Odrasla samica ima ploščato truplo, katero je zaokroženo in peterorobato ter rumeno pa tudi rdečerrjavo; nog nima in se tišči na veji s pomočjo svojega sesalca.

Odrašel samec je zelo podoben majhni mušici.

Vsako leto se pojavita dva ali trije rodovi. Vsaka oplojena samica položi 100 do 150 jajčec. Množi se ta škodljivec torej jako hitro.

Žalibog je ta škodljivec zelo razširen. Da se ga obvarujemo, ne naročajmo nikdar dreves iz okuženih pokrajin. Ta zajedalka se pa ne poloti samo murv, ampak tudi drugih rastlin.

Če se gre za posamezna ali maloštevila drevesa, je najbolje, da se poseka vse, kar je okuženega in na licu mesta sežge. Ako pa je več dreves napadenih, naj se prične takoj z zatiranjem.

Napadena drevesa, naj se po zimi obrežejo in ves les na licu mesta sežge. Vsi štori in debla naj se od zgoraj navzdol skrbno očistijo s primernimi jeklenimi ščetmi. Odluščene, breznoge babice padejo na tla in v kratkem poginejo, ker nimajo ščitka, ki bi jih varoval pred vremenskimi vplivi.

Kakor ima vsaka druga rastlinam škodljiva žival svojega sovražnika, tako ga ima tudi murvova ščitasta uš. Če se njen sovražnik močno zaplodi, vsaj škodo ublaži ali pa jo pokonča docela.

To okolnost je upošteval ravnatelj A. Berlese in zasledil v Ameriki sovražnike te uši, neko zajedavko, ki so ji dali znanstveno ime *Prospaltella Berlesei*. Od tam jo je prenesel v okužene kraje in dosegel na ta način krasne uspehe. Ta

zajedavka je podobna mali osi. Množi se jako hitro. Uničevanje murvove ščitaste uši pa opravlja na ta način:

Samica prospalllele polaga jajčice v ščit uši in sicer le v ščit samice. Iz jajčica se razvije v ščitu majhen črvič, ki takoj začne svoje morilno delo in uš kmalu umori. Ker se, kakor prej rečeno, prospalllella jako hitro množi, hitreje kot uš, je kmalu po tej.

V državi je murvova ščitasta uš že napravilo mnogo škode. Zato je vlada

dala kmetijskim uradom, ki delujejo v krajih, kjer uspeva murva, nalog, naj pomagajo pri zatiranju te škodljivke. Dala jim je pa tudi na razpolago prospalltello, ki naj jo uporabljajo pri zatiranju murvove ščitaste uši. Ni tujak mesto, da bi obširneje razpravljali o tem. Svetujemo le, da naj se vsak, ki zapazi na svojih murvah uš, obrne do pristojnega kmetijskega urada, kjer dobí takoj natančna navodila in sredstva za uničevanje uši. To pa čimprej!

POLJEDELSTVO.

I. V.:

GNOJITE ŽITU!

Zadnjič sem pozval umne kmetovalce, naj skrbijo, da bodo njih pšenične selve pravočasno pobranane. Pojasnil sem vzroke, zakaj naj to napravijo in opisal ugodne posledice, ki jih brananje rodi za pšenične selve.

Smašram za umestno, da obrnem ponovno pozornost naših poljedelcev na drugo okolnost, ki je važna za uspevanje žitnih nasadov, namreč na spomladansko gnojenje, pšenici z umetnimi gnojili.

Lansko leto so v vsaki občini nekateri izvršili to gnojenje in sicer s prav dobrim uspehom, a gnojilo so jim dali kmetijski uradi brezplačno na razpolago. To so storili, da dokažejo, da umetno gnojilo, pravilno rabljeno, koristi, in da vspodbudijo s tem kmetovalce, da si bodo tudi sami nabavljali umetnih gnojil in jih rabili na svojem polju, ko so se prepričali o njih koristi.

Za spomladansko gnojenje pšenice prihaja v poštev v prvi vrsti čilski soliter, ki ga moramo pri uporabljanju trositi po vrhu zemlje.

S čilskim solitrom moramo gnojiti prav posebno take posevke, ki so trpeli med zimo, ker s tem jih poživimo, da se bodo bohotno razrastli. Pšenica, ki je trpela vsled mraza ali nalivov, debi s čilskim solitrom novega življenja. Mno-

žina solitra, ki je potrebna za površino ene furlanske njive (3660 m²) znaša krog 30 /kg.

Raztrosi naj se soliter v treh obrokih po 10 kg in sicer v presledkih od 15 dni. Prvič naj se soliter potrosi, ko se začne pšenica vnovič razvijati. Opomni pa moram, da se bo čutil ugoden vpliv soliitra posebno na one posevke, ki so bili jeseni dobro pognojeni s fosfatnimi umetnimi gnojili. Predno se soliter potrosi, naj se zdrobi in zmeša s finim peskom ali zemljo. Trosi naj se, kadar ni vetra in kadar je pšenica suha, to je, da ni mokra ne od dežja ne od rose. Mokra pšenica bi soliter ožgal.

Pri tem naj opozorim tudi na osipanje pšenice. To se je pričelo še le v poslednjem času. In to posebno tam, kjer je žito posejano v vrstah. Z osipanjem namreč dosežemo, da se pokrijejo kasno pognale koreninice, kar je razvoju stebela v korist.

—::—

DELAVNICA NA KMETIJI.

Današnje napredno kmetovanje zahteva v svojem obračovanju vedno več strojev in raznega orodja, od priprave pa do precej mnogoličnega sestava. Za vzdrževanje in popravljanje teh predmetov pa si mora kmetovalec priskrbeli vedno novih priprav. Kljub tej očitni potrebi pa je še malo takih, ki bi imeli vse potrebno orodje na razpo-

Zbirka na kmetiji potrebnega orodja.

31
16

Iago, da bi mogli doma sami izvršiti vsaj najnujnejše poprave. Seveda, orodje samo ne zadostuje, treba je tudi nekoliko izvežbanosti in dobre volje.

Res je, da imamo kovače na razpolago in razne mehanike. In danes je tudi običajno tako, da nesemo pokvarjene stroje njim v popravo. Ali, uspeh in posledice niso vedno najboljše. Vsak poljedelec bi si moral urediti svoje obratovanje tako, da bi vsa manjša popravila izvršil doma, in le težja dela izročal mehaniku.

Večkrat se pripeti, da se stroj pokvari sredi dela. Kovača ni pri rokah, delo moraš ustaviti. Kakšna zamuda časa?

Zato bi bilo dobro, da bi si vsak večji kmet nabavil majhno zbirko orodja, ki bi stala krog 3000 lir.

Priobčena slika vsebuje tako zbirko orodja.

Naj sledi seznam tega orodja po sliki z navedbo nakupne cene:

Tek. št. orodja na sliki :	Število kosov :	Ima orodja :	Cena :
1	1	škripec z vrtilnim vijakom in avtomatično zavoro	L. 700.—
2	1	kladvice	„ 40.—
3	3	dleta	„ 3.75
4	2	kovaške klešče	„ 9.75
5	1	večje kladivo	„ 12.50
6	1	ročna žagica	„ 10.50
7	1	ročni primež	„ 12.50
8	3	šila	„ 1.75
10	1	klešče za vse	„ 8.50
9	1	klešče	„ 12.—
11	1	kljunasto merilo	„ 75.—
12	1	srednje ročno kladivo	„ 5.75
13	1	kladivo za baker	„ 14.40
14	1	strojni sveder	„ 125.—
16	2	svori	„ 5.—
22	1	zarisna igla	„ 5.—
23	1	šestilo	„ 9.50
25	1	oglomer	„ 15.50
24	1	oglomer	„ 31.—
26	1	jeklen meter	„ 7.—

27	2	slrgača	" 6.70
28	1	prsní vrtač	" 20.50
29	1	ročne škarje	" 15.—
30	1	zabojček z vijakovimi maticami	" 700.—
31	1	angleški ključ — mali	" 18.—
31	1	angleški ključ — veliki	" 60.—
33	1	sesalka	" 12.—
34	1	oljnica	" 7.—
48	1	sekira	" 17.—
49	1	naklo	" 400.—
51	1	vefernica na roko	" 150.—
50	1	tolkač	" 28.—
52	1	primež, pritrjen na mizo	" 200.—
15	9	amerikanskih svedrov	" 16.—
47	1	mizarsko kladivo	" 12.50
46	1	klešče za žeblje	" 7.—
43	1	lesení oglomer	" 18.40
40	7	svedrov	" —70
18	1	okrogla pila — velika	" 7.50
18	1	okrogla pila — mala	" 4.—
17	1	trioglata pila — srednja	" 4.50
17	1	pila dolga — četvero-	
		kolna	" 12.—
20	1	paličasta pila	" 3.25
21	1	pila polovična — okrogla	" 3.50
19	1	pila fina — ploščata	" 7.50
35	1	bat za lotanje	" 11.—
36	1	mizarska pila polovična — okrogla	" 10.—
37	1	velika ročna žaga z okvirjem	" 11.—
38	1	ročna žaga z visokim rezilom	" 17.—
39	1	oblič — srednji	" 30.—
41	2	dolbača	" 5.—
42	1	kamen za brušenje z oljem	" 8.—
44	2	svedra dolga	" 10.—
45	1	dleto z velikim ročajem	" 7.—
45	1	dleto s srednjim ročajem	" 6.—
45	1	dleto z malim ročajem	" 4.50
32	2	ključa za četverokote	" 50.—

* * *

Priobčili smo ta članek z namenom, da bi opozorili naše poljedelce na zbirko orodja, ki jo drugod že priskrbujejo razne kmeljske organizacije svojim članom. Ker naročajo skupno in več garnitur orodja, se nabavne cene znižajo. Ali bi ne bilo umestno, da bi pričeli tudi pri nas misliti na to možnost?

VRTNARSTVO IN CVETLIČARSTVO

J. U.:

ČEBULA IN ČESEN.

»Kako naj ravnam s česnom in čebulo, da mi bosta dobro uspevala. Lansko leto mi je česen ostal droben, čebula pa mi je gnila«.

Iz nekega vprašanja.

Sličnih vprašanj smo letos dobili več, zato naj sledi tukaj par stavkov o teh dveh vrtnih rastlinah.

Čebula.

Čebula se prideluje s setvijo čebulnega semena in saditvijo čebulčkov. Prvi način pridelovanja traja eno, drugi način dve leti. Pri enoletnem pridelovanju čebule s setvijo, ostane v prvem letu vedno nekaj čebul drobnih. Te drobne čebule se prihodnje pomladi še enkrat vsadijo, kakor se to dela s čebulčki. Za pridelovanje čebulčkov se seje čebulno seme zelo gosto. Jeseni se vzamejo iz zemlje in spomladi se potem sadijo. Čebulo pa, ki jo hočemo pridelati potom setve še isto leto, sejemo bolj na redko in sicer vedno v vrste v razdalji 25 cm vrsta od vrste. Čebulno seme, ki se sme le malo pogniti z zemljo, izkati navadno šele tekom četrtga tedna po setvi. Do tedaj je skrbeti za umerjeno vlago ter da se zemljišče ne zaplevi, še predno čebula izide. Setev je izvršiti prav zgodaj spomladi. Pri eno-

letnem pridelovanju čebule polom selve dozori in doraste čebula šele proti jeseni, dočim se z dveletnim pridelovanjem, to je potom saditve čebulčkov, pridelava zrela čebula že poleti.

Čebula uspeva dobro v srednje težki zemlji, ki je bila leto poprej dobro pognojena. V zemlji, pognojeni tik pred setvijo, ali saditvijo s svežim gnojem, pač čebula bujno raste, ter napravi debel vrat, ali čebule ostanejo drobne in rade gnijejo. Pri saditvi čebulčkov je paziti, da ne sadimo globoko, ker globoko vsajena čebula ne postane nikdar debela. Pri nas in v mnogih krajih je navada, da pohodijo čebuljno zelišče, čim doraste. Ta navada več škodi kakor koristi in zato jo je opustiti. Čebula je dozorela, čim porumeni zelišče. Če rabimo prostor, jo vzamemo takrat iz zemlje, drugače jo pustimo do jeseni v zemlji, da bolje dozori. Čebulo smemo spravljati le ob lepem vremenu in popolnoma suho v shrambo, ker drugače rada gnije.

Česen.

Česen se navadno ne seje, ampak le sadi. Sadijo se poedinj stroki 20 cm vsaksebi in 5 cm globoko. Čas saditve je spomlad in jesen. Česen uspeva najbolje v močni, peskoviti, ilovnati zemlji v solnčni legi, zavarovani pred vetrom. Pognojiti je leto prej. Plevel in okopavanje je večkrat ponoviti. Ko listi porumenijo, je česen goden za spravlanje.

GOSPODARSKI KOLEDAR

APRIL.

Poljedelstvo: V tem mesecu so glavna opravila na polju: sajenje krompirja, setev krmske pese, furšice, fižola, boba, buč, detelje itd. Vse sej lepo v vrste. Sajenje in setev navedenih semen vsako zase v vrste, ima to veliko prednost, da nam jih ni treba potem povsod okopa-

vati in osipati na roko, temveč z okopalnikom in osipalnikom in s pomočjo uprežne živine. — Ne spravljaj nikdar semena v premokro zemljo. Več pridobiš in prehitiš, ako počakaš 2, 3 ali tudi več dni, da se zemlja primerno osuši in šele v takšno seješ. Ne zabi, da morajo imeti rastline v zemlji vse rastlinske re-

dilne snovi ali hranine v zadostni meri. Ako nimaš dovolj domačih gnojil, gnoji z umetnimi gnojili.

Travništvo: Nadaljuj in dokončaj čiščenje, trebljenje, gnojenje in branjanje travnikov. Posebno na branjanje ne zabil.

Živinoreja: Proti koncu aprila se bo začela ponekod krmiti živina z zelenimi krmili. Prehod od suhega k zelenemu krmljenju se mora izvršiti počasi. Začni po malem mešati zelena krmila med suha. Primešavaj vsak dan več zelene krme med suho. Suho krmo pa nižaj od dne do dne, dokler ne preideš v 14 dneh samo na zeleno krmo. Zelena krmila kosi zjutraj po rosi ali proti večeru pred roso. Pazi, da se zelena krmila ne ugrejejo in ne postanejo vela. — Vse živali, posebno pa mlade in breje, začni puščati bolj pogostoma in dalje časa na prosto. — Bliža se zopet vroči poletni čas in z njim tudi vedno večja nevarnost za izbruh kužnih bolezni, ki povzročajo vsako leto obilo škode v naši živinoreji. Zato naj nikdo ne pozabi že sedaj razkužiti temeljito hleva in svinjaka. Pazi na snažnost jasli, korit in vse posode, ki jo rabiš za krmljenje živine. Prasičjerejci naj dajo pravočasno cepiti prasiče proti nevarni rdečici. — Izvaljena piščeta imei na toplem. Vsako pišče začni krmiti šele 48 ur po izvalitvi. Po preteku tega časa, daj piščetu najprej drobni, potočni ali rečni pesek (svišč), ki je neobhodno potreben za pospešitev prebave. Ko pišče použije nekaj zrn peska, začni mu krmiti suhih krušnih droblinic, proso ali drugo drobno semenje, ječmenov ali ajdov zdrob ali griz.

Čebelarstvo: — Čebele izletujejo pridno na pašo ter prinašajo obnožnino, vodo in nektar. Te snovi so neobhodno potrebne za hranjenje zalege. Nekateri čebelarji skušajo čebelam pri nabiranju cvetnega prahu pomagati s tem, da jim nudijo raznih mok v nadomestilo za cvetni prah. Taki poskusi so nevarni in utegnejo več škoditi, kakor koristiti. Mnogo bolj priporočljivo pa je špekulativno pitje z medom. Tudi pri tem delu moramo biti zelo oprezni in vedeti moramo, katerim družinam bi pitje kori-

stilo, in katerim bi morebili še škodilo. Zastonj bi pitali slabiča, tudi če ima dobro matico, ker primanjkovalo bi mu potrebnih čebel-valilk in negovalk in zastonj bi pitali družino, ki ima slabo matico. V teh slučajih pomaga edino združitev. V tem mesecu mora čebelar uporabiti vse svoje znanje, vse pomoči in vsa sredstva, da pride v maju, še predno akacija vzevete, do močnih družin, ki bodo v stanju izkoristiti to važno spomladansko pašo. Kdor čebelari s slabiči in gleda bolj na število panjev, kakor na število čebel, ta ne bo imel od čebelarstva nikdar gmočnih koristi. V njegovih panjih bo vladal mesto matice molj in iz panjev bodo zletali metuljički mesto čebel. — Umni čebelar si pripravi tudi pravočasno potrebnih satnic.

Sadjarstvo: — V sadovnjaku je, razven cepljenja, le malo dela. Sedaj se pojavi škodljivi cvetoder pa majski hrošč. Ta dva škodljivca zatiramo s pobiranjem v plahto otrsenih hroščev. S cepljenjem in precepljenjem končajmo čim prej. Preostale cepiče zakopljemo v senčnem kraju, da bomo z njimi cepili za lub. — Če se pokažejo listne uši, takoj nad nje s tobačnim izvlečkom.

Vinogradništvo: — Cepimo trte v glavo, okopavamo in vežemo. Če bo lepo vreme, bodo trte proti koncu meseca že dobro ozelenele. Tedaj se pojavi tudi trtjon in majski hrošč. Oba škodljivca zatiramo s pobiranjem. V tem mesecu razmajamo trte siljenke v trtnico. Slaborastočim trtam pognojimo s čilskim solitrom.

Kletarstvo: — V aprilu je skrajni čas za drugo pretakanje vina. To pretakanje moramo izvršiti vsekakor prej kakor ozeleni trta. Znano je, da se takrat začnejo tudi gibatj vina. Če stojе še na drožju, se lahko drožje dvigne in vino se zmoti. Pri pretakanju ne smemo zabiti žveplati sodov. Nadalje moramo skrbeti za snažnost kleti in sodov. Tla pometemo, stene pobelimo, kantirje in sode obrišemo s suho cunjо.

Vrtnarstvo: — V zimskih gredicah zredčimo rastline in jih presadimo na prosto. Posebno se priporoča prepiki-

ratl sadike paradižnika, zelene, paprike, malancane itd., katerih še ni mogoče zasajati na stalno mesto. Od začetka do srede aprila se seje na prosto: čebula, poletna redkev, jestvena pesa, kumare, kardi, mangold, buče, meloni, majaron, fižol in sploh že v prejšnjih mesecih nastela zelenjava, namenjena za uporabo bolj pozno po leti. V aprilu je najbolj primeren čas posaditi mlade šparglje na stalno mesto. Zgodnji grah je treba okopati in obkultivirati. Zimsko zelje je ponovno zaliti z gnojnico in okopati. Proti koncu aprila lahko začneš sejati pozne poletne vrzote, kapus, karfiol in brokol.

Gozdarstvo: — S sajenjem gozdnih sajenic prenehaj, prav tako tudi s klesanjem. Listje in gozdno travo poberi čimprej. Zaliraj razni gozdni škodljiv mrčes, zlasti pa borovega prelca, boro-

vega in smrekovega lubadarja. To delo, izvršeno o pravem času, ti prihrani mnogo jeze in škode.

Cvetličarstvo: — Na cvetličnih gredicah cvetejo tulipani, hijacinti in druge oznanjevalke lepših dni. Razdelimo proti koncu meseca gomolje dalij. Posadimo jih v zaboje in lonce, da jih nakalimo. Na prosto jih ne smemo še saditi. Pač pa sejemo na stalno mesto aštre, mak, resedo itd. — Vrtnice obrežemo in privežemo h kolom. Novo vsajene nizke vrtnice prisujemo s prstjo. Visoke, pa položimo na zemljo in jih pokrijemo s prstjo, listjem ali vejami, sicer se posušijo. — Sobnim cvetlicam prija pomladno solnce. Nudite jim dosti solnca in skrbite za primerno vlago. Vse necvetoče lončne cvetice presadimo v svežo in rodovitno zemljo.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 12. — Ž. J. P. — Vi pišete: Imam vrt pred hišo. Že mnogo let so bramorji v njem. Pred dvema letoma smo nabrali dva voza brinja in deli v zemljo na vrhu same vejice, da bi bramorji ne mogli napraviti gnezda. Ali nič ni pomagalo. Maja meseca začnejo gnezditi in potem gre naprej. Nekateri mi svetujejo, naj nasadim na vrt konoplja, da bramorje preženem? Kaj mi svetujete pa Vi?

Odgovor: Najboljši način zaliranja bramorja je ta-le: Poiščite vse luknje od bramorja, ki gredo navpično v zemljo. V vsako teh lukenj vlijte za najprstnik petroleja in takoj na to nekoliko vode, in bramorji poginejo v luknjah. Zelo dobro je tudi postaviti odprte glazirane lonce v zemljo. V te lonce, je pogrezniti do roba v zemljo in na njih dno je deti malo korenja. Korenje zvabi bramorje v lonce, ki ne bodo mogli več iz njih. Splošno pa ne smete opustiti nobene prilike in zalirajte bramorje ob vsaki priliki in z vsemi mogočimi sredstvi, ker bramorja popolnoma zatreti ni lahko. Če bi konoplje pomagalo, ne moremo reči, ker nimamo izkušenj v tem oziru.

Št. 13. — H. S. C. — Vi pišete: Od jeseni sem se opaža v lukajšni občini, driska ali griža pri goveji živini. In sicer gre to od goveda do goveda v hlevu, od hleva do hleva v vasi in od vasi do vasi, tako, da mora vsako goved preiskovati to bolezen. Pri nekaterih traja ta bolezen samo par dni, a po večini do 8 dni. Živina noče žreti, stoji pri jasnih ožohna in klaverna. Slišim, da je bila ta bolezen razširjena po vsej okolici. Kaj bi bilo vzrok tej tako razširjajoči se bolezni? Najbrž je ta bolezen nalezljiva in morda pride to od krme, kateri vzrok bi bila kakšne vrste rja?

Odgovor: Ali nam niste morda pokazali povedati, da postane pri tej griži po enem do dveh dneh blato krvavo? Ali ne gredo z blato od goveda tudi koščki sesedene krvi? Ako nam to še natančneje opišete, priobčimo v prihodnji številki o tem poseben članek.

Št. 14. — P. J. O. — Vi pišete: Imamo zadrugo, ki prodaja vsako vrstno blago, kakor orodje, kmetijske potrebščine, živinsko krmo ter tudi jestvine. Sedaj pa gre govorica okoli, da jestvin ne bomo smeli več prodajati, ampak sa-

mo kmetijske potrebščine. Koliko je resnice na tem?

Odgovor: Nam ni ničesar znanega o tej ukinitvi. Zadruga pa bo morala prositi za trgovsko dovoljenje in položiti predpisano varščino. Več o tem dobite na str. 42. današnje številke v članku: Zadruga in trgovske varščine!

Št. 15. — G. J. S. — Z ozirom na Vaše vprašanje o murvovem kaparju Vas opozarjamo na članek: Murvova sčistasta uš v današnji številki na str. 51. Vi spadate najbrže pod kmetijski urad v Trstu (Cattedra ambulante di Agricoltura, Trieste, Via Trento št. 2 — prof. dott. Angelo Mariani).

Št. 16. — P. J. O. — Vi pišete: Imam kravo, ki je imela pred enim mesecem in pol telička; na 14ti dan sem telička prodal, za tem mi je krava nekaj časa dajala vse mleko, kar ga je imela. Sedaj pa kakih štirinajst dni sem, mi mleko zadržuje in mi ga malokaterikrat spusti vsega. Seveda mi s tem vedno bolj peša z mlekom, ker jo ne morem sčistoma pomolžti. Kaj je vzrok temu in je li kakšen pripomoček proti temu?

Odgovor: Zgodi se pri sicer zdravih kravah, da zadržujejo mleko. Včasih je vzrok temu zoženje siskov. So pa še drugi vzroki, ki morejo povzročiti to neprijetnost: prehlad, grdo ravnanje z govedom, bolečine, prestan strah, razpoloženje goveda, razburjenost, preobloženje z delom. Pri Vaši kravi bo vzrok zadržavanja mleka: razpoloženje goveda po odstavitvi telefa. Ravnajte s kravo prijazno. Dajte ji za časa molžnje dobre piče (n. pr. otrobe s soljo ali kaj sličnega. — ic.

Št. 17. — A. K. O. — Vi pišete: Kako naj izpremenim pašnik z vresjo (resnik) zarašen v dober travnik. Ali je mogoče uničiti vresje z umetnimi gnojili? (Orehek pri Prestanku).

Odgovor: Vresje raste navadno v plitvi, peščeni in pusti zemlji. Na taki zemlji je najbrže tudi vaš travnik. Tako zemljo je pa težko poboljšati. Šlo bi, ali stalo Vas bi veliko, ker bi morali potrositi mnogo gnoja, zlasti pa Thomasove žindre, preorati travnik in ga nanovo obsejati s travami, ki rastejo v taki zemlji.

Št. 18. — V. Z. K. — Vi pišete: Imam zemljišče, ki je nasuto z materialom porušeni stavb. Rad bi ga zasadil s sadnim drevjem. Katere vrste naj sadim, da bi mi uspevalo v tem groblju, ki ima jako solnčno lego. (Kozaršče pri Volčah)?

Odgovor: Po našem mnenju bi pri vas v takem zemljišču uspeval dobro edino le oreh in morebiti tudi hruška, a jablana nikakor ne. — U.

Št. 19. — R. B. S. — Vi pišete: Bi mi mogli natančno opisati rejo domačih zajcev in napravo njih hlevov, ker s tem upam mnogo koristiti svojemu gospodinjstvu.

Odgovor: Polagoma bomo tudi to stran domače živinoreje obdelali v listu. Sicer pa prinašamo že vedno semtertja kakšen članek o kunčereji. Če Vas pa zadeva tako zanima, naročite si knjigo »Reja domačih zajcev«, sestavil dr. Štefan Voszka, ki ne stane mnogo. Knjigo je založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

PRAKTIČNE DROBTINICE

Kako dolgo ohranijo vrna semena kaljivost? — Ako si seme teh rastlin pravočasno pobral in pravilno shranil, ostane večina raznih semen s prav malo izjemo nad eno leto kaljiva.

Dve do tri leta ostane kaljivo seme luka ali pora, čebulino in drugih raznih

čebulnic, majaronovo, kimljevo, koprčevo in ono drugih dišavnih rastlin. Tri do štiri leta ostane kaljiva pretežna večina fižola, zelene, korenčkov in korenja, krešino in paprikino, štiri do pet let ostane kaljivo seme zelnice, kolerab, majne in jesenske repe, črne redkve,

redkvice, endivije, špinace, grahovo in goršično. Pet do šest let ostane kaljivo seme jedilne pese, artičokino, bučino in bobovo. Nad šest let ostane kaljivo seme kumar, mangolda ali blede, melonovo, paradižnikovo in radičevo. Seveda čim stareje postaja seme, toliko večja količina je med semenom nekaljiva.

Kako zavarujemo prvi grah pred vrabci? — Napnimo nad gredo, ki je obsejana z grahom, več tankih niti. Ko hočejo vrabci do graha, zadenejo ob niti. To jim vzame pogum, da se ne lotijo več graha.

Odpravi dupline v drevesnih deblih! — Iz raznih vzrokov nastanejo večkrat dupline in luknje v deblu dreves, kjer se rada nabira voda, ki povzroča nadaljno gnitje drevesa in večanje dupline. To ni v korist drevesu. Zato je priporočljivo, da se take dupline in luknje ob času snaženja in obrezovanja drevja lepo in dobro izčistijo do zdravega lesu, nakar naj se zamažejo z vročim katramom in napolnijo s cementom.

Kako lečimo kožne spuščaje? — Kožne spuščaje, posebno če niso preveč hudi, izlečiš, ako jih namažeš s stanjšano galunovo raztopino in jih nato namažeš z lanolinom, ki si mu dodal na vsakih 10 gramov lanolina kapljico kreo-

lina. To naj se ponovi vsak dan, a uporabi vsakokrat najprej galunovo raztopino.

Ako je spuščaj suh, odrgni ga najprej z mazavim milom in čez kake pol ure za tem oplakni z mlačno vodo ter šele potem namaži s kakšnim mazilom.

Kako se prepričaš o kaljivosti semen? — Da se uveriš, ali je čebulno, zeljno, kapusovo in repno seme kaljivo, vsuj nekaj zrn na dobro segreto železno ploščo. Kaljivo seme počí in odskočí, gluho pa mirno obleži in zogljeni.

Kdaj je gnojiti s kalijevnatimi solmi? — Dobro se sponašajo kalijevnate soli na prav peščenih in peščeno ilovnatih tleh, slabo pa se sponašajo na težkih, ilovnatih in mokrih tleh, kajti v teh je premalo apna, ki je potrebno, da se ta gnojila raztopijo.

S kalijevnatimi gnojili gnoji, preden si posejal, kajti če jih trosiš ob sejanju, se lahko zgodi, da ti gnojilo nežne rastlinice uniči. Za pomladansko sejanje raztrosi jih ali v jeseni ali pozimi. Pazi pa, da gnojilo prej dobro zdrobiš. Če ta gnojila namreč dolgo leže, se sprimejo v kepo, zato vsuj jih iz vreč na tla, kepe dobro razdrobi in pomešaj med zdrobljeno gnojilo nekoliko žaganja ali pa suhe zemlje.

GOSPODARSKI DROBIŽ

GLOBE. — Državni organi strogo pazijo, da se vršijo vse naredbe, ki jih vlada izdaja. One površnosti, ki je omogočala neupoštevanje zakonov, ni več. Dokaz za to so številske globe, ki jih dobivajo vsak dan naši ljudje za najrazličnejše prestopke. Ker znašajo globe precejšnje svote, je jasno, da povzročajo prizadelim občutne škode, za to priporočamo vsem, naj se držijo predpisov. Drugega izhoda mi ne vemo.

Zvišane pristojbine za izterjanje davčnih zastankov izvršilnim potom. — Finančni minister je zvišal pristojbine, ki pritičejo davčnim izterjevalnicam, ako

izterjajo zamudne davke potom izvršbe. Ti poviški so precejšnji, mora pa jih v vsakem slučaju poravnati zamudni davkoplačevalec. Ni drugega izhoda, kakor da se davki pravočasno plačajo.

Zatiranje sleparij v kupčiji kmetijskih potrebščin. — Kmetijsko kemično preizkuševališče v Gorici je pooblaščen od ministrstva, da vrši strogo nadzorstvo nad kupčijo s kmetijskimi potrebščinami. Dobilo je nalog, da z vso odločnostjo zasleduje sleparije in sleparje, ki bi hoteli oškodovati poljedelca. Delokrog poskuševališča se razteza v tem pogledu na ozemlje goriške in tržaške pokrajine.

Kmetje so prosili Irgovske varščine. — Poljedelci, ki prodajajo svoje pridelke na katerikoli način, so prosti polaganja Irgovske varščine, ako ne vršijo te prodaje v posebnih, nalašč v to svrho določenih prostorih.

Zvišan državni prispevek. — S 1. julija 1926. je vlada zvišala svoj stalni letni prispevek za pogozdovanje istrskega Krša od 40.000 na 72.450 lir.

Posebno tajništvo za gore, je ustanovila vlada v Rimu dogovorno z vsemi merodajnejšimi gospodarskimi organizacijami v državi. Tajništvo ima namen pomagati javnim upravam in zasebnikom, ki nameravajo izboljšati svoje pašnike ali gozdove. Tajništvo bo izvrševalo načrte in preudarke za izboljšanje

planin ter nadzorovalo dolična dela, skrbelo za odobritev načrtov od strani pristojnih oblasti, delilo podpore in nagrade itd. Njegov naslov: Segretariato nazionale per la montagna in Roma.

Ponarejanje mleka. — Pravosodni minister je izdal na vse sodnike strog nalog, da morajo brezobzirno kaznovati vse nepošteno mlekarje in mlekarice. V Rimu so ugotovili, ne le da krstijo mleko, temveč da so mlekarji pri tem posli takko malomarni, da dolivajo mleku umazano vodo. Torej dvakrat kaznivi. Dognali so tudi, da vodijo nekateri teh sleparskih mlekarjev posebne zapismike, o količini vode, ki jo dolivajo in o dobičku, ki ga imajo od te vode. Ukrep pravosodnega ministrstva je torej na mestu.

† Č. g. Anton Čok.

V Trstu je v četrtek dne 17. februarja 1927 nenadoma preminul č. g. ANTON ČOK, kaplan v Trstu. Bil je mož, kot človek in kot duhovnik, na svojem mestu. Od prvega početka je bil član načelnštva Zadržne zveze v Trstu, kateri je posvetil lep del svojega dela. Bil je ugleden duhovnik, dober svetovalec in učitelj svojim faranom. Blag mu bodi spomin.

Listnica uredništva. — V zadnjih dneh smo dobili toliko vprašanj, da bi nam ne zadostoval cel list, ako bi hoteli vsem odgovoriti v tej številki. Skušali smo danes ustreči bolj nujnim, druga pridejo polagoma na vrsto. — Radi damo tudi pismene odgovore, toda, ako kdo zahteva, da bi mu poslali cele razprave, več strani dolge, je jasno, da ga ne moremo zadovoljiti. Take stvari obravnavamo potem v listu v posebnih člankih. — Za pridnega vrtnarja, ki bi si hotel ustvariti obztoj v okolici Opatije, so ugodne ponudbe na razpolago. Več se izve pri uredništvu.

Listnica uprave. — Z drugo številko smo ustavili pošiljanje lista vsim zamudnikom. — G. Morel Andrej, Kostanjevica 67! Blagovolite nam naznaniti svoj natančen naslov. Kamor smo Vam dosedaj list poslali, od povsod nam ga je pošta vrnila. Naročnina je poravnana.

Odlikovano tisk. podjetje L. Lukežič, Gorica. — Odgovorni urednik: Ravnatelj Viljem Dominko.

Zavarovalnici „LE NORD“ in „ROYAL EXCHANGE“

sta najgolovejši zavarovalnici proti požaru, streli,
in vsem drugim nezgodam.

**Zastopstvo za GORIŠKO in bivšo KRANJSKO ima
HROVATIN KSIST**

v GORICI, Viale XXIV Maggio št. 11 - prej ul. Treh kraljev.
Zavarovanje proti nezgodam delavcev na delu.